

[Transcript] Genstart / Mørklagt - Skyggekrigen

I de seneste uger har det afsløret historier om russiske spioner og hemmelige operationer på havene omkring de nordiske lande.

I dag holder genstart fri, men i stedet får du første episode af det nye podcast-serie Mørklagt Skyggekrigen,

der samler fortællingen om de russiske operationer i Norden og kommer med helt nye afsløringer. Serien er oprindeligt lavet som en international podcast kaldet Coldfront, der også findes idéer lyd, og derfor er flere interviews fortædt på engelsk.

Første episode, som I skal høre nu, hedder Putins hemmelige krig. God fornøjelse.

Det er november 2022.

Den danske journalist Nils sejler rundt i en lille gummi-båd midt ude i Kattegat.

Det gør han, fordi han er på jagt efter hvad der potentielt er et russisk spionskib.

Ude i hoysonden kommer skibet pludselig til syne.

I starten er det bare som en lille præk.

Nils og fotografen sejler tættere og tættere på.

Indtil det cirka 150 meter lange skib er lige foran Nils.

De går op for Nils, at et af skibets besætningsmedlemmer er bevæbnet og kigger direkte på ham.

Den historie, du nu skal til at høre, vil afsløre det, som eksperter kalder for en kompleks hybridkrig.

En hybridkrig, der allerede er i gang i de nordiske lande og i havet omkring dem.

Igenom det seneste år har en gruppe af nordiske journalister grave sig dybt ned i en dyster verden af russisk spionage,

hemmelige operationer og disinformationskampanjer.

I løbet af det her år har journalisterne jaktet et klassificeret dokumenter, som aldrig før har set dagens lys.

De har snakket med kilder i den endeste del af de europæiske efterretningskrise.

Vi går ind i et rum til vores overraskelse, at det er kun den kille, vi har forventet mod søderdagen.

Og ved at gennemgå og analysere satellitbilleder og radiokommunikationer, har de undersøgt et af de seneste års største mysterier.

Det her er sæson 2 af mørklagt skyggekrigen.

Episod 1 Putins hemmelige krig.

Mit navn er Jens Wittner og jeg kommer til at tage dig med ind i denne historie.

For at forstå det hele, skruer vi tiden tilbage.

Tilbage til en februar dag i 2022.

Vi sender en ekstra TV-avis, fordi Rusland har angrebet Ukraine her i løbet af natten.

Tung, bevæbnede kampvogne krydser grænsen mellem Ukraine og Rusland.

Fra luften kaster jærffly bumper mod militære anlæg, og langtistansemysiler rammer flere store byer i Ukraine.

Der er udbrudt krig i Europa, og det krissførende land er Rusland.

Okay Nils, jeg tænder lige fra dine mikrofon her.

Ved sit skrivebord idéer sidder Nils.

Egenlig arbejder Nils på en helt anden historie.

En historie om skandalen i FE og den hjemsendte spionchef Lars Finnsen.

Russlands præsident Vladimir Putin har givet tilladelse til angrebet Donbass i det østelige Ukraine.

Men da han på skærmen forenser, kan se billederne, at den russiske her angrebet mål i Ukraine, stræffer han tanker ham.

[Transcript] Genstart / Mørklagt - Skyggekrigen

Har de nordiske lande været forna EU, når det kommer til Rusland?

Vi har et atombevæbnet, stort, autokratisk, imperialistisk, at der er mange, der siger land, som pludselig invaderer en af sine nabere helt upruckede.

Det var et fuldstændig afgørende paradimesgifte i min verden, som kalp på, at vi som signalister smider alt bevægede hænderne.

Nils har et stort killenetværk i de europæiske efterretningstjenester, og tager nu kontakt til dem for at høre om deres viden om kring russisk involvering i de nordiske lande.

Og en af killerne vil gerne mødes med ham med det samme.

En kille som arbejder for en vestlig efterretningstjeneste.

Vi er på en fin restaurange i det inden der er København.

Vi sidder i et stort rundt bord over i djørne lokalet.

Vi sidder begge to med ryggen mod vægen, så vi kan overskue lokalet og især overskue, om der er nogen, der sidder tæt på salari.

Fordi det er klart, at vi skal have en ret følsomme samtale.

Vi skal til at snakke om noget, som killen ikke må snakke om, grundlæggende, nemlig, hvad de russiske efterretningstjeneste laver.

I de nordiske lande i Danmark, i resten af Europa, hvordan de spevnerer dig i dag, hvor aktiv de er, hvordan de bygger op, og hvad de gør osv.

Der taler man om en vestlig efterretningskilde på et vist niveau, som har en stor viden om, hvordan de russiske efterretningstjeneste opererer i Danmark, i Norden og i resten af Europa.

En unik viden, en person, som er meget optaget af det også, og som jeg har beskiftet sig med i mange år.

Jeg starter altid lidt blødt selvfølgelig, og jeg starter også med at prøve at være meget open om, hvem jeg er, og hvad jeg vil, og hvad jeg tænker.

Og så prøver jeg selvfølgelig også at stille nogle ret direkte spørgsmål.

Øverst på Nielses Agenda er at finde ud af, hvilke oplysninger eller mistanker efterretningstjenesterne allerede har vedrørende russisk spionage i Danmark og de nordiske lande. Straks efter det her møde, skynder Nielser tilbage til DR, for at fortælle sin tætte kollega Lisbeth, hvad han har fået at vide.

Det, som Kilden fortæller Niels, er, at selvom vi her i Vesten nok har haft den opfattelse, at den kolde krig sluttede for mange år siden, så er det aldrig sluttet for Rusland.

Og den russiske efterretningstjeneste er stadig meget aktiv i Vesten, her under også i de nordiske lande.

Mens Niels fortæller, skriver Lisbeth ned i sin Nodesbo.

Til sidst understreger hun et spørgsmål.

Har Rusland været mere aktiv i Norden, end hvad vi hed til og troede?

Det går hurtig op for Niels, at der er brug for mere end én journalist for at besvare det spørgsmål.

Derfor aktiverer Niels et netværke af undersøgende journalister, han kender, som hver især kan bidrage med forskellige kompetencer.

Jeg bestudter mig for at tage kontakt til Alie og Maria fra SVT, altså vores svenske søsterorganisation.

De arbejder på den her meget dygtige svenske undersøgende redaktion, opdrag grænsning, der har hudepartier i Ytteborg.

[Transcript] Genstart / Mørklagt - Skyggekrigen

Det her er den svenske TV-journalist Alie.

Og hans kollega Maria.

Alie og Maria har i mange år dækket hemmelige russiske spionaktiviteter i Sverige, og nu begynder de også at aktivere deres netværk inden for efterretningstjenesterne.

Hver eneste gang Niels og de andre journalister finder ud af noget nyt, har de aftalt og sende lydbeskeder til hinanden via den krypterede beskedtjeneste, Signor. Jeg ville bare tage nogle færdige nyheder.

Okay, det ser absolut kræft ud.

Jeg kan ikke forstå, hvad det betyder.

Jeg kommer tilbage til dig, når jeg tager en anser. Okay, tager.

Alie og Maria begynder nu også at aktivere deres efterretningskilder i Sverige.

Det generelle fokus er på spionage i Norden,

og når journalisterne taler sammen, taler de om, at hvis de bare kan finde frem til én person, der har arbejdet som russiske spion i bare ét af de nordiske lande, så ser de det som en kæmpe afsløring.

Og så efter mange ures forsøg for Alie og Maria et gennembrud.

Maria har ligesom nils flere politelige kilder i de vestlige efterretningstjenester, og én af dem vil gerne mødes med hende og dele nogle vigtige oplysninger.

Det er ikke første gang, at Alie og Maria er på vej mod en hjemme lokation sammen.

Her i bilen er de glad i anonymt mørkt tøj, så det ikke tiltrækker sig for meget opmærksomhed.

We are driving towards a location, which we've been told to go to.

It's very dark, and it's late at night.

We stop by a parking lot.

So we're sitting in this car, and I get a new message that I'm told to get out of the car.

So I get out the car, I close the door, leave Alie in the car,

and I walk out and take the rest of the path on foot.

Maria says I'll be back, and she leaves the car and disappears in the park.

I can't see her anymore.

I don't know who these people are, and I've never met them,

but I trust Maria, but it still makes me a little bit, I don't know, worried.

I was like thinking, okay, what's going on, I hope she's not away for long.

And suddenly she's back, and in her hand she's holding an envelope.

And she comes into the car and says we can't keep this, so we have to leave it back, what we have to take a photo.

I hånden har Maria en konvolut hun har fået af den himmelige kilde, og hur er det begyndt hun har åbnet den for at fotografere indholdet, så hun kan aflevere konvoluten tilbage?

Compiled list with more than ten names of Russian diplomats, suspected intelligence agents at the Russian Embassy in Sweden.

So I have to follow my instructions.

I can't just stare at the list, which I'm staring at the list, but I have to act.

So I put the list back in the envelope, I open the door, and I walk.

I quickly walk back to the meeting point.

[Transcript] Genstart / Mørklagt - Skyggekrigen

And at the meeting point I return the envelope to the secret source with the information.
And I walk back to the car.
Ali og Maria har fået det de senere kommer til at kalde for den magiske liste.
En liste med navne på formåede russiske spioner,
hvor de fleste af dem stadig arbejder på den russiske ambassade i Sverige.
Tilbage i København beslutter Nils og Lisbetser for at få endnu flere journalister med på holdet.
Hvis vi skal til bund sig, hvordan de russiske efterretningstjeneste opererer i Skandinavien,
så er vi selvfølgelig også nødt til at hende overmænd.
Det her er Inghil.
Tromsø, en by med omkring 40.000 indbygger.
Byen er omringet af is-koldt vand, og stejle bjerge, der er dækket af sne, det mest er året.
Den betegnes ofte som den nordliste store by i verden.
Inghil er undersøgende journalist og har altid boet nord for Polarsiklen.
I ugerne efter den russiske invasion af Ukraine har Inghil også taget med sin kollega om,
hvilken russisk aktivitet der foregår i deres område.
Inghils kollega på NRK, Beth, kommer i tanke om en mystisk hændelse,
der får nyligt at ske til et nordliste del af Norge.
Inghil og Beth begynder nu at bevæge sig ned af et helt nyt spor.
Kabelbrudet sker langt ude i havet, mellem det nordliste, norske fastighed.
I Norge er det nødvendige område.
Inghil og Beth begynder nu at bevæge sig ned af et helt nyt spor.
Kabelbrudet sker langt ude i havet, mellem det nordliste, norske fastland,
og den arktiske ø, Svalbard.
Midt om natten, dybt under de iskolde bølger, er der nogen eller noget, der river kabelet over.
Der tale om et internetkabel.
Der er flere hundre kilometer langt, men det transporterer ikke bare almindelig internettrafik til
beboerne på Svalbard.
Det transporterer også klassificerede satellitdata fra verdens største satellitstation.
Så inden for få måneder har der været hele to uabklarede kabelbrud på bunden af det iskolde havet.
Så vi startede i det samme, at vi et sted omkring de her kabelbrudet.
Så begyndte vi at se at se AIS-daterne.
AIS står for Automatisk Identifikationssystem.
Det er faktisk bare at registrere de begyndelser, de begyndelser af alle begyndelser.
Det er en form for signal, som alle skipe er påkredet hele tiden og udsendt,
som man kan se der er specifikke lokation, altså en slags GPS-lokation i realtid.
Og da de beslutter sig for, at analysere AIS-daterne fra alle de fiskebåde,
der var i området, hvor kabelbådene skete, dukker dig et interessant mønster op.
Jeg ser på en map og dotterne fra russes fiskefiskere.
Det har passet over kablet så mange gange,
at jeg ikke kan skære dem, og det sker sammen med kabelbåderne.
Kabelbåderne, kritiske infrastrukturer, er brugt.
En russes trakler, som er Mellkart 5, har skalt over denne valgbådkabel
mere end 130 gange, før de begyndelser var.
Det virker umeldbart mærkeligt, at en fiske trakler vil sejle mere end 130 gange

[Transcript] Genstart / Mørklagt - Skyggekrigen

over det sted, hvor kabelbådet sker.

Derfor forhører Inghilsa hos en række eksperter inden for shipping og fiskeri.

Inghil vil undersøge, om der måske kan være tale om et tilfælde.

Kan fisketrallerne sejlerute være helt almindelige ruder?

Eller indikerer deres sejlemønstre, at fisketrallerne var involveret i mere end fiskeri?

I nogle måneder har jeg bare showet dem det pattern.

Det pattern, vi har samlet med AIS-data, og de reaktioner var med.

De kan ikke i hvilke områder for at forstå,

at sådan en trakler som Mellkart 5 har skalt over den valgbådekabel mere end 130 gange.

Hvorfor skulle de begynde i den måde?

Det stændes ud, det er forskelligt. Det er ikke noget, vi har tænkt på før.

Det, som AIS-dataen også viser, er, at der sejlede tre andre russiske fisketraller i området, da kabelbrud vil svale bare skere.

Men det opsigtsvægtende for Inghil er, at de samme tre skipe også sejlede over det andet norske kabel i Vesterålen.

Nogle måneder tidligere, hvor det blev ødelagt.

Selvom Inghilskiller mistænker, at de russiske fisketraller vil svale bare have en forbindelse til kabelbrudet,

findes der ikke nogle konkrete beviser for teorien.

Norsk politi efterforsker kabelbrudene, men efterforskningen ender i en blindgøde.

De norske myndigheder ender mere konkluderer, at hændelser som disse simpelthen er forsværre at bevise.

Vi har kontaktet redderierne bag de russiske fisketraller for at forlægge dem kritikken.

Kun operatøren af Melkat 5, Mormon Seafood Company, har svaret.

De skriver, at redderiet opererer under norsk tilsyn og i overensstemmelse med lovgivningen.

De to kabelbrud og de misstænkelige sejlmønstre fra russiske fisketraller får Inghilskiller til at tænke over,

hvad der egentlig foregår i farvandet omkring de nordiske lande.

Hvilken slags hemmelig aktivitet udspiller der sig i havet uden vores viden?

For at blive klogere på det spørgsmål kontakter Inghilskild norske kollega Hovart.

Jeg fortsætter at skrække mæppene.

Vi ved en stor del af vejren af alle båddefærdighederne i denne area.

Det er sådan, at der er noget nye, der går i hver mængde.

Det er der, hvor snorvåret begyndte at skrække.

Det er det begyndelsen, hvor vi tænker at se, om der er et kontakt mellem russende fiskevæsler og kritisk infrastruktur.

Nu undersøger gruppen af journalister ikke kun formodet russisk spionaktivitet på land, men også hemmelige operationer på havet.

I København har Nils, som oprindeligt startede det undersøgende projekt, brug for at tilføje et sidste medlem til gruppen.

Jeg tænkte, det var vigtigt at få en påhold, som ved noget om russisk disinformation og hvordan russerne bruger medie til at sysjale medier.

Det er det, jeg har tænkt på.

Jeg har tænkt, at det var vigtigt at få en påhold, som ved noget om russisk disinformation

[Transcript] Genstart / Mørklagt - Skyggekrigen

og hvordan russerne bruger medie til og sysjale medier, netværk og alt muligt til at sprede disinformation.

Det er Frederik Hukke, rigtig dygtig til, og derfor tørrer jeg fat i ham.

Frederik er den yngste af journalisterne på holdet.

Mit navn er Frederik. Jeg er undersøgende journalist på Danmarks Radio, hvor Lisbeth og Nils også sidder.

Han kigger på russisk disinformation og fake news-kampanjer på tværs af de nordiske lande.

Og lige nu er der én ting, han er særlig opslugt af.

Næmlig et falsk brev, der flourerer på amerikanske og russiske forrager.

Jeg har tænkt på det lidt nu, og det er definitivt sådan, at det er sådan en russisk operatie.

Så Frederik kraver sig nu dyber ned i hvem, der står bag det falske brev.

Og hans undersøgelse bliver startskudet på tredje del af det her projekt.

Næmlig en undersøgelse af, hvad der sker online.

Så nu har du mødt alle gruppen syv journalister.

Nils og Lisbeth, der taler med hemlige kilder i de europæiske efterretningstjenester.

Ali og Maria, der undersøger personer, der optræder på den såkaldte magiske liste.

Ingenhild og Høvert, som undersøger kabelbrudet i Nordnove og russiske skipe i nordiske farvande.

Og nu også Frederik, der ser nærmere på muligt disinformationskampanjer online.

Helt det her projekt begyndte i kølvandet på den russiske invasion af Ukraine.

Russland forventede hurtigt at kunne afslutte krigen eller den særlige militære operation, som de selv kalder den.

Men sådan gik det som bekendt ikke.

De ukrainske styrker formår at holde russerne tilbage.

Og samtidig får Ukraine hjælp af EU og andre lande, som sender nedhjælp og våben afsted.

Og så var det forhåbentligere, at det var forhåbentligere,

så i begyndelsen af april 2022 var halv lande måned efter, at krigen i Ukraine budder ud.

Brækker en række nyheder i de nordiske lande.

Danmark er det valgt at udvise 15 russiske diplomater, og dermed følger vi i kølvandet på en række andre vestlige lande.

Både i Danmark, i Sverige og i Norge, har regeringerne besluttet at udvise flere russiske diplomater.

I følge de nordiske regeringer, har de udviste russiske diplomater i virkeligheden arbejdet under cover, som spioner.

Det er sådan, at vi ikke vil have en spionase på dansk jord fra efterretningsofficererne.

Jeg taler som en af vores kilder, der fortæller mig, at det vedkomne har set en hel konvoj af russiske ambassadebikler,

der kommer kørende på Amar på vej mod Kastrup-Lufthavn.

Og som er fyldt op med de udviste diplomater, deres fustruer og deres børn.

Jeg blev virkelig overrasket over antallet af russiske diplomater, der blev udvist.

Også så jeg udenrigsministeren selv gik ud og betegnede dem som spioner.

Og jeg tror, at det spørgsmål, vi begynder at stille os selv på det tidspunkt, er, om der stadig er spioner tilbage i Danmark.

Hele om alle er udenrød og hvad med de personer, som de diplomater har arbejdet med i Danmark, altså de af efterretningsofficer, har arbejdet med, har de måske haft held til at være jo andre, som vi ikke kender til.

[Transcript] Genstart / Mørklagt - Skyggekrigen

Efter, at de russiske diplomater bliver udvist, udsender den russiske ambassade i Danmark en pressemeddelelse,

hvor de skriver, at udvistningen af diplomaterne var ubekrundet.

Men journalisterne går nu i gang mere forfat på navnene på så mange som muligt, at de udviste diplomater.

De navne krydstjekker de så med navnene på den såkaldte magiske liste, som Ali og Maria fik fat på.

Er det muligt, at flere af navnene på listen er aktive russiske spioner?

Og hvis de er, hvad fortager de sig så i nogen?

Spørgsmål, der ikke lige frem er nemme og besvaret, for Rusland forsøger for en hver pris og skjulidentiteten på deres efterretningsofficer.

Ali valg, for morjournalisterne i løbet af de næste par måneder, er for kontakt til nogen, som måske kan hjælpe med at besvare deres spørgsmål.

Jeg er deres spørgsmål, og derfor er jeg her, at vi har tænkt mig. Det er en investigativ organisering. Nogen med meget specifikt kænskab, og en stor viden om russiske efterretningsaktiviteter rundt omkring i verden.

Alle besvareninger, kælding, spionager, etc., der er i Europa lige nu.

Journalisterne kommer til at afsløre en dyster verden af hemlig spionage.

Vi har, tror jeg, den største kollektion af databases, hvilket anyone i Russia har.

Og i løbet af året, hvor journalisterne arbejder på deres projekt, ved en række russiske spionager, bliver hevet ud af mørket.

Han blev dem for at videregive oplysningerne til den russiske efterretningstjeneste i bytter for kontantbetaling, der blev udleveret til at have mere amerikanske dollers.

Mere om det i næste episode af Skyggekrigen.

På trods agentane henvendelser har de russiske ambassader i København og Stockholm ikke ønsket at svare på de forhold og begivenheder, som afdækkes i den her podcast-serie.

Ruslands ambassadør i Oslo, Teimurras Ramisvili, skriver i en e-mail, at norske myndigheder regelmæssig anklager Rusland for spionage, påvirkningsoperationer, haggereindgreb og hybride trusler uden at førbevise for det.

Han skriver, at dette overlapper med situationen i andre vestlige lande.

Om de russiske trawlers aktivitet skriver ambassadøren i Norge, at russiske søvfolk i overensstemmelse med norske regler har ret til at sejle i norske køstfarvand,

og at forsøgende på at puste til rusophobi på baggrund af søvfolknes opbrændelse lukter af etnisk diskriminering.

Ingen af de tre russiske ambassadør i Norge, Sverige og Danmark vil stille op til interview.

Du kan høre alle seks episoder af skyggekrim i serien Mørklagt. Og genstart er tilbage på mandag.

Gå på opdaleset i alle deres podcast og radioprogrammer.

I appen, det er Lyd.